

OBRAZY KONCA

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Mat 12,38–42; Jon 3,5–10; Zj 18,4; Dan 5,1–31; Zj 16,12–19; 2Kron 36,22.23

ÚVODNÝ TEXT

Povedal im: „Som Hebrej a mám bázeň pred Hospodinom, Bohom nebies, ktorý utvoril more a súš.“ (Jon 1,9)

Tento týždeň sa naposledy pozrieme na obrazy, ktoré nám môžu pomôcť objasniť naše chápanie udalostí času konca. Tentoraz sa budeme inšpirovať misiou Jonáša v Ninive, pádom Babylona a vzostupom perzského kráľa Kýra, ktorý oslobodil Boží ľud a umožnil mu vrátiť sa do zaslúbenej krajiny.

Podobne ako pri iných príbehoch, aj tieto historické správy majú hlboký význam pre každú generáciu veriacich. Osobitný význam však majú pre posledné generácie žijúce pred Kristovým návratom. Z týchto historických záznamov môžeme totiž odvodiť rôzne ponaučenia, ktoré nám pomôžu lepšie si uvedomiť ich aplikáciu pre dnešok, čo inými slovami nazývame „prítomná pravda“.

Pri štúdiu týchto príbehov si potrebujeme uvedomiť, že hoci poukazujú na udalosti posledných dní, neopisujú ich detailný priebeh, ale podávajú len celkovú charakteristiku toho, čo sa má odohrať. Zameranie sa na jednotlivé podrobnosti nás môže priviesť k vytváraniu prorockých absurdít. A teda podobne ako je to pri Ježišových podobenstvách, aj tu by sme sa mali sústreďiť na hlavné body a princípy. Nemali by sme rozoberať každý detail v nádeji, že nájdeme nejakú skrytú pravdu. Namiesto toho by sme mali hľadať princípy a náznaky, ktoré nám potom pomôžu objaviť, čo je dôležité pre udalosti času konca.

OSNOVA LEKCIE

V záverečnej lekcii tohto štvrtroka sa pozrieme na ďalšie tri starozmluvné príbehy, ktoré sú v pozadí symboliky a jazyka prorociev knihy Zjavenie a ktoré sú predobrazom porážky síl zla a Kristovho konečného víťazstva.

- Jonáš 1–4; Mat 12,38–42: Jonáš – predobraz Božieho posolstva pre čas konca (nedeľa a pondelok)
- Daniel 5; Zjavenie 16: Babylon ako predobraz porážky Božích nepriateľov (utorok a streda)
- 2Kron 36,22.23: Perzský kráľ Kýros ako predobraz víťazstva Mesiáša (štvrtok)

NEOCHOTNÝ PROROK

³⁸Vtedy mu niektorí zákonníci a farizeji odpovedali: „Učiteľ, chceme od teba vidieť znamenie.“ ³⁹On im však odpovedal: „Zlé a cudzoložné pokolenie žiada znamenie, no znamenie nedostane, iba ak znamenie proroka Jonáša: ⁴⁰Tak ako bol Jonáš v útrobach veľkej ryby tri dni a tri noci, tak bude aj Syn človeka v lone zeme tri dni a tri noci. ⁴¹Mužovia z Ninive povstanú na súde s týmto pokolením a odsúdia ho, lebo oni sa kajali na Jonášovo kázanie. A hľa, tu je ktosi väčší ako Jonáš! ⁴²Kráľovná z juhu vystúpi na súde s týmto pokolením a odsúdi ho, pretože prišla z končín zeme vypočuť si Šalamúnovu múdrosť. A hľa, tu je ktosi väčší ako Šalamún! (Mat 12,38–42)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Príbeh o Jonášovi má síce len štyri kapitoly, napriek tomu ide o veľmi dôležité poslanstvo. Mnohí veriaci našli v tomto neochotnom prorokovi odrazy seba samých. Príbeh obsahuje aj pozoruhodné náznaky budúcich udalostí.

Na ktoré časti Jonášovho príbehu sa Ježiš odvoláva v úvodnom texte (Mat 12,38–42)? Aké poučenie o súde možno nájsť v Jeho vyhlásení?

Ježiš vyhlásil, že je väčší ako Jonáš. Kristus vedel, že príchod na tento svet bude pre Neho znamenať kríž, a predsa „prišiel hľadať a spasiť, čo zahynulo“ (Luk 19,10). Jonáš strávil tri dni vo veľkej rybe pre svoje vlastné hriechy; Ježiš strávil tri dni v hrobe kvôli nám. Práve to bolo totiž potrebné, aby mohol zachrániť stratených.

Dnes poznáme Jonáša ako neochotného proroka, ktorý nechcel ísť do Ninive. Z ľudského hľadiska je to pomerne pochopiteľné: V Asýrii panovala krutovláda. Asýrske nástenné malby sú plné výjavov nezvyčajnej bezcitnosti: ľudia na dobytých územiach boli často usmrčovani veľmi surovým spôsobom. Kto by túžil kázať pokánie v hlavnom meste takejto krajiny?

V príbehu nachádzame dôležitý moment, ktorý môže poukazovať na hnutie ostatkov v čase konca. Keď sa Jonáša pýtajú, kto je, odpovedá: „Som Hebrej a mám bázeň pred Hospodinom, Bohom nebies, ktorý utvoril more a súš.“ (Jon 1,9) Ide o výrok podobný poslanstvu prvého anjela (pozri Zj 14,7). Jonášov dôraz na Hospodina ako Toho, „ktorý utvoril more a súš“, poukazuje na Boha ako na Stvoriteľa. Táto skutočnosť je základom toho, prečo by sme Ho mali uctievať. A práve otázka uctievania je dôležitým bodom udalostí času konca. Aj naša cirkev býva obviňovaná z kázania neoblúbeného a nechceného poslanstva adresovaného duchovnému Babylonu. Výzva „Výjdi z neho, ľud môj“ (Zj 18,4) znamená zvestovať ľuďom, že musia činiť pokánie. Je to poslanstvo, ktoré takmer u všetkých ľudí vyvoláva negatívnu odpoveď. A to aj vtedy, ak bolo doručené tým najlaskavejším možným spôsobom. Kto z nás pri vydávaní svedectva nedostal negatívne alebo dokonca nepriateľské odpovede? Je to jednoducho súčasťou poslania.

APLIKÁCIA

- **Koľko z proroka Jonáša v sebe nachádzaš? Ako môžeš prekonať tento nesprávny postoj?**

DIELO POKÁNIA

⁵Ninivčania uverili Bohu, vyhlásili pôst a obliekli sa do vrecoviny od najväčšieho až po najmenšieho. ⁶Táto vec sa dotkla ninivského kráľa. Ten vstal z trónu, zložil plášť, obliekol si vrecovinu a sadol si do prachu. ⁷V Ninive dal vyhlásiť: ... ⁸Nech sa aj ľudia, aj zvieratá oblečú do vrecoviny a nech hlasno volajú k Bohu. Nech sa každý odvráti od svojej zlej cesty a od násilia, ktoré má na rukách. ⁹Ktovie? Boh môže zmeniť svoj zámer, aby sa zmlouval a môže sa odvrátiť od svojho pálcivého hnevu, aby sme nezahynuli.“ ¹⁰Boh videl ich konanie, že sa odvrátili od svojich zlých ciest. Potom Boh oluoval zlo, o ktorom povedal, že ho vykoná nad nimi, a neurobil to. (Jon 3,5–10)

Jonášovo poslanstvo adresované obyvateľom Ninive bolo veľmi jasné. „Jonáš vošiel do mesta, prešiel deň chôdze a volal: Ešte štyridsať dní a Ninive bude rozvrátené.“ (Jon 3,4) Jeho slová sú ľahko pochopiteľné: mesto bolo odsúdené na zánik. A navyše, tieto slová zazneli priamo od Hospodínovho proroka.

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Čo sa napokon stalo v Ninive (Jon 3,5–10)? Prečo sa Jonášovo proctvo nesplnilo?

Celé mesto sa kajalo a prorokovaná záhuba bola aspoň na čas odvrátená. „Trest bol odvrátený. Boh Izraela bol v pohanskom svete vyvýšený a zvelebený a Boží zákon opäť získal vážnosť. Neuplynulo však mnoho rokov a Ninive sa stalo korisťou okolitých národov, pretože zabudlo na Boha, znova spyšnelo a bolo plné samochvály.“ (PK 271; ZSDT 130)

Môžeme očakávať, že niečo podobné sa udeje aj v súvislosti so záverečným poslanstvom určeným padlému svetu? Áno – a nie. Áno, na celom svete bude veľa ľudí, ktorí poslúchnu volanie: „Vyjdí z neho, ľud môj, aby ste nemali účasť na jeho hriechoch a nedostalo sa vám z jeho rán.“ (Zj 18,4) Bude mnoho tých, čo sa vzoprú šelme a pridajú sa k tým, čo „zachovávajú Božie prikázania a vieru Ježiša“ (Zj 14,12). Podobne ako obyvatelia Ninive, aj títo ľudia sa vyhnú odsúdeniu, ktoré dopadne na stratených.

Je dôležité zdôrazniť, že niektoré biblické proctvá sú vo svojej podstate „podmienené“. Takýmto bolo aj Božie oznámenie, že „Ninive bude rozvrátené“. Áno, Ninive by bolo zničené, pokiaľ by sa ľudia neodvrátili od svojich hriechov (pozri Jer 18,7–10). Niektoré proctvá však neprichádzajú s týmito podmienkami. Budú splnené bez ohľadu na reakciu ľudí. Medzi nepodmienené patria napríklad proctvá o prvom a druhom príchode Krista, o znamení šelmy, o vyliatí rán alebo o prenasledovaní na konci času. Udalosti opísané v týchto prorockých sa naplnia (alebo sa už naplnili) bez ohľadu konanie ľudí. Rozhodnutia a skutky každého z nás však určia, na akej strane sa ocitneme, keď sa uskutočnia udalosti predpovedané prorokmi.

- **Ktoré z tvojich dnešných rozhodnutí naznačujú, aké budú tvoje budúce rozhodnutia, keď sa do popredia dostane otázka, či budeš uctievať Boha alebo obraz šelmy?**

APLIKÁCIA

BELŠAZAROVA HOSTINA

²²Ty, jeho syn Belšaccar, nemal si pokorné srdce, hoci si o všetkom vedel. ²³Vyvyšoval si sa nad Pána nebies... ²⁴Preto on poslal ruku, ktorá napísala tieto slová. ²⁵Nápis znie takto: Mené mené tekél ufarsín. ²⁶Toto je výklad týchto slov: mené — Boh spočítal tvoje kralovanie a ukončil ho; ²⁷tekél — bol si odvážený na váhach a ukázalo sa, že si nedostatočný; ²⁸perés — tvoje kráľovstvo bolo rozdelené a odovzdané Médom a Peržanom.“ (Dan 5,22.23.25–28)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Mesto Ninive bolo napokon pokorené (612 pred Kristom) koalíčnou armádou, ktorá zahŕňala Médov aj Babylončanov (na čele s Nebukadnesarovým otcom). Práve vtedy zažilo mesto Babylon najväčší rozmach od vlády ich veľkého panovníka a zákonodarcu Chamurapiho. Za vlády Nebukadnesara už mesto neohrozovali asýrske nájazdy. Babylon tak mohol rásť v bohatstve a vplyve až do bodu, keď susedným národom neostávalo nič iné, než uznať jeho nadvládu. Babylon bol vládcom sveta a národy, ktoré chceli prosperovať, museli Babylonu vyjadriť svoju oddanosť.

Biblia naznačuje, že Nebukadnesar zomrel ako veriaci, vyznávajúc, že Danielov Boh je skutočne právoplatným vládcom všetkých národov (Dan 4,34–37). Ďalšia správa, ktorú prináša kniha Daniel, hovorí o Nebukadnesarovom nástupcovi – „spoluvládca“ Belšaccar.

Prečítaj si text Dan 5,1–31. Aké dôležité duchovné posolstvá si môžeme vziať z tejto správy? Čo napokon spôsobilo Belšaccarov pád?

Možno najsmutnejšiu a najtragickjšiu časť tejto správy nájdeme v Dan 5,22. Po tom, čo Daniel vyrozprával kráľovi príbeh o páde a obnove Nebukadnesara, povedal mu: „Ty, jeho syn Belšaccar, nemal si pokorné srdce, hoci si o všetkom vedel.“ (Dan 5,22) To znamená, že hoci Belšaccar mal možnosť poznať pravdu a možno bol dokonca aj svedkom toho, čo sa stalo Nebukadnesarovi, rozhodol sa tieto udalosti ignorovať a namiesto toho sa vydal rovnakým smerom, ktorý priniesol jeho predchodcovi toľko problémov.

Podobne ako keď Nebukadnesar postavil zlatú sochu, aj Belšaccar otvorene poprel to, čo Danielov Boh predpovedal. Tým, že židovské chrámové nádoby používal na pohanskú hostinu, chcel pravdepodobne zdôrazniť, že Babylon si podmanil Židov a teraz vlastní aj náboženské predmety ich Boha. Belšaccar sa tak snažil zdôrazniť, že je to on, kto vládne nad Hospodinom, ktorý predpovedal zánik kráľa aj mesta.

Svojím konaním Belšaccar vyjadril trúfalý vzdor voči Hospodinovi. A to aj napriek tomu, že na základe mnohých dôkazov sa mohol rozhodnúť inak. Mal dostatok poznania pravdy. Belšaccarovým najväčším problémom bolo jeho pyšné srdce. V posledných dňoch, keď vo svete vypukne posledná kríza, dostanú všetci ľudia príležitosť spoznať pravdu. O tom, na ktorú stranu sa postavia, rozhodne ich srdce – podobne, ako to bolo v prípade Belšaccara.

APLIKÁCIA

■ **Belšaccar poznal pravdu, no rozhodol sa ju ignorovať a nechal sa viesť pýchou a vzdorom. Sú v tvojom živote oblasti, o ktorých vieš, že ťa Boh volá k zmene, ale ty stále odolávaš? Aké kroky môžeš urobiť už dnes, aby si pokoril svoje srdce a odpovedal na Božie volanie skôr, než bude neskoro?**

VYSYCHANIE EUFRATU

¹²Šiesty [anjel] vylial svoju čašu na veľkú rieku Eufkrat: jej voda vyschla, aby bola pripravená cesta kráľom od východu slnka. ¹³Videl som troch nečistých duchov ako žaby vychádzať z tlamy draka, ako aj z tlamy šelmy a z úst falošného proroka. ¹⁴To sú duchovia démonov, ktorí robia znamenia. Vychádzajú ku kráľom celého sveta, aby ich zhromaždili do boja vo veľký deň všemohúceho Boha. ¹⁵„Hľa, prichádzam ako zlodej. Blahoslavený, kto bdie a chráni si odev, aby nechodil nahý a aby nevideli jeho hanbu.“ ¹⁶Zhromaždil ich na mieste, ktoré sa po hebrejsky volá Harmagedón. (Zj 16,12–16)

Jednou zo silných stránok Babylona bola rieka Eufkrat, ktorá tiekla popod hradby a poskytovala tak mestu neobmedzené zásoby vody. Táto prednosť sa však stala aj najväčšou slabosťou. Nitokris, staroveká babylonská kráľovná (pravdepodobne manželka Nabonida), dala postaviť hlinené diela, ktoré lemovali vodnú cestu do mesta. Aby mohli robotníci na týchto stavbách pohodlne pracovať, dala odkloniť tok rieky do močarín pred mestom. Kráľ Kýros si uvedomil, že by mohol urobiť to isté. Dal prehradiť Eufkrat a znížiť tok natolko, aby mohli jeho jednotky pohodlne prejsť pod hradbami. Keď sa mu podarilo dostať za mestské múry, našiel obranné hradby stojace pozdĺž rieky úplne nestrážené. Mesto padlo za jedinú noc. Staroveký grécky historik Herodotos píše, že „tí, ktorí žili v centre Babylona, netušili, že predmestia padli, pretože bol čas sviatkov a všetci tancovali a oddávali sa radovánkam.“ (HERODOTOS, The History, Tom Holland, prekl. (New York: Penguin, 2015), s. 94.) Máme dosť dôvodov predpokladať, že ide o rovnakú hostinu, o ktorej sa píše v Danielovi 5.

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si texty Dan 5,18–31 a Zj 16,12–19. Aké paralely môžeme nájsť medzi ranami zo Zjavenia a príbehom o páde Babylona?

Keď Ježiš svojim učeníkom hovoril o rozpoznávaní znamení časov, varoval ich: „Bdejte teda, lebo nevíete, v ktorý deň príde váš Pán. Uvedomte si predsa: Keby hospodár vedel, počas ktorej nočnej stráže príde zlodej, bdel by a nedovolil by mu vniknúť do svojho domu.“ (Mat 24,42.43) Podobne ako pri páde starovekého mesta, aj novodobý Babylon zaskočí náhle zjavenie Krista. Nemuselo by to tak byť. V množstve podrobných prorociev sme totiž dostali dostatok znamení, ktoré poukazujú na skorý Ježišov príchod.

Svet nebude zaskočený primárne preto, že nevie, čo Boh predpovedal. Svet bude prekvapený najmä preto, že sa rozhodol neveriť tomu, čo Boh povedal, že sa stane.

- **Prečítaj si Zj 16,15. Aké poslanstvo evanjelia zaznieva dokonca aj uprostred varovaní týkajúcich sa času konca? Čo znamená „nechodiť nahý“?**

APLIKÁCIA

KÝROS, POMAZANÝ

²²V prvom roku perzského kráľa Kýra – aby sa tak splnilo Hospodinovo slovo, vyrieknuté Jeremiášom – dal Hospodin vnuknutie perzskému kráľovi Kýrovi, ktorý dal rozhlásiť po celom kráľovstve, a to i písomne: ²³„Takto vraví perzský kráľ Kýros: ‚Hospodin, Boh nebies, mi odovzdal všetky kráľovstvá zeme a poveril ma, aby som mu postavil dom v Jeruzaleme, ktorý je v Judsku. Ak niekto spomedzi vás pochádza z jeho ľudu, Hospodin, jeho Boh, nech je s ním a nech sa dá na cestu!‘“ (2Kron 36,22,23)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Keď Kýros vyplenil mesto Babylon, roky zajatia Božieho ľudu sa skončili. Peržania dovolili Izraelitom vrátiť sa do zaslúbenej zeme a znova postaviť chrám. Za Kýra sa Perzská ríša stala najväčšou v dejinách. Historik Tom Holland to nazýva „najväčšou aglomeráciou území, akú kedy svet videl“. (HOLLAND Tom, Dominion Basic Books, Kindle Edition, s. 25)

Ako bolo u Peržanov zvykom, Kýra dokonca nazývali „Veľký kráľ“ alebo „Kráľ kráľov“.

Kýros predznamenáva, čo sa stane, keď sa Kristus vráti po svoju cirkev. On je totiž Kráľ, ktorý prichádza z východu (porovnaj s Mat 24,27), vedie vojnu proti Babylonu a oslobodzuje svoj ľud, aby konečne unikol z Babylona a vrátil sa do zaslúbenej krajiny. (Pozri Zj 19,11–16.) Preto Boh hovorí o Kýrovi ako o „svojom pomazanom“ (Iz 45,1). Tento slávny Peržan nielenže oslobodil Boží ľud, ale jeho ťaženie proti Babylonu je aj predobrazom Kristovho druhého príchodu.

Znova si prečítaj úvodný text (2Kron 36,22,23) a pokús sa nájsť, v čom je príbeh o Kýrovi podobný príbehu o Nebukadnesarovi. V čom sa ich príbehy líšia? Čo dal kráľ vyhlásiť po celom svojom kráľovstve? Ako to ovplyvnilo prvy Ježišov príchod o stáročia neskôr?

Pôvodné poradie kníh Starej zmluvy bolo v dnešnej dobe zmenené tak, aby poslednou knihou bol Malachiáš. Pôvodne sa však Stará zmluva končila práve týmto vyhlásením Kýra. Nasledujúcim kanonickým príbehom – v nadväzujúcej Novej zmluve – by tak bolo Evanjelium podľa Matúša, ktoré sa začína narodením Krista, ktorý je anitypom (naplnením) prorocstva o Kýrovi. Kým Kýros zorganizoval prestavbu pozemského chrámu, Ježiš začal svoju službu v nebeskej svätyni, ktorá vyvrcholí Jeho slávnym návratom a naším vyslobodením.

Kýros rozhodne nebol dokonalým znázornením Krista. Žiadny typ sa dokonale nezohoduje s antitypom. Musíme byť preto opatrní a neprenášať všetky detaily o Kýrovi na Krista. Napriek tomu vo všeobecnosti funguje ako typ „Spasiteľa“.

APLIKÁCIA

- Je pozoruhodné, že Boh prostredníctvom pohanského kráľa takým výrazným spôsobom naplnil svoju vôľu. Hoci sa nám to na základe vonkajších okolností môže zdať nepravdepodobné, Pán napokon spôsobí, že udalosti času konca sa uskutočnia tak, ako boli prorokované. Ako sa môžeme uistiť o tejto pravde?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe Zo slávy do tieňa si prečítajte kapitolu „Posledná noc Babylona“ (PK 522–538; ZSDT 247–254)

„Každý národ má na javisku dejín možnosť zaujať miesto na zemi, aby bolo zjavné, či plní zámer svätého Strážcu. Proroctvo predpovedá vznik a rozkvet najväčších ríš sveta – Babylona, Médsko-Perzie, Grécka a Ríma. Pri každej z týchto mocností, ako aj pri menších národoch, sa dejiny opakujú. Každé mocnárstvo má svoje obdobie skúšky, potom upadá, jeho sláva vädne a moc sa rozplynie. Kým národy odmietajú Božie zásady, rútia sa do vlastnej záhuby. Celé dejiny sprevádza zreteľné pôsobenie Božieho zámeru.“ (PK 535; ZSDT 252.253)

V Jeremiášovi 18 prorok pozoruje hrnčiara, ktorý robí to, čo každý hrnčiar: formuje a tvaruje to, na čom práve pracuje. Tento obraz hrnčiara formujúceho hlinu Boh používa na vysvetlenie princípu podmienenosti v biblických proroctvách. A aby sme si boli istí, že rozumieme, Hospodin prostredníctvom Jeremiáša hovorí toto: „⁷Raz pohrozím niektorému národu alebo niektorému kráľovstvu, že ho vykorením a zničím. ⁸Ak sa však ten národ odvráti od zla, ktoré som mu vyčítal, potom upustím od nešťastia, ktoré som mu zamýšľal urobiť. ⁹Inokedy zas oznámim niektorému národu alebo kráľovstvu, že ho znova vybudujem a vysadím. ¹⁰Ak však bude robiť, čo je predo mnou zlé a nebude ma poslúchať, vtedy oľutujem to dobro, čo som mu zamýšľal urobiť.“ (Jer 18,7–10)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Zamyslite sa nad Ježišovým výrokom, že súd bude pre Ninive ľahší ako pre Boží ľud, ktorý sa vzdialil od pravdy. (Pozri Mat 12,39–42.) Aké ponaučenie môže Božia cirkev vyvodiť z tohto varovania?
2. Všimnite si vyjadrenie, že s každou nasledujúcou ríšou sa „dejiny opakujú“ (PK 535; ZSDT 252). Aké prepojenie sa dá nájsť medzi všetkými ríšami uvedenými v proroctvách? Akým spôsobom nasledovali rovnakú prorockú cestu? Ako sa po tejto prorockej ceste uberá dnešný svet?
3. Uvažujte o tom, že to často nie je myseľ, intelekt, čo bráni ľuďom kráčať cestou viery, ale ich srdce. Ako môže toto poznanie ovplyvniť spôsob, akým vydávate svedectvo iným?